

Utrikesutskottets yttrande 2021/22:UU1y

Utrikesförvaltningen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade vid sitt sammanträde den 30 september 2021 att ge utrikesutskottet tillfälle att senast den 11 november 2021 yttra sig över proposition 2021/22:1 utgiftsområde 1 och de motioner som behandlas i betänkande 2021/22:KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse i de delar som berör utrikesförvaltningen.

Den 14 och den 28 oktober 2021 gav kabinetssekreterare Robert Rydberg utskottet information om Utrikesdepartementets ekonomi och utrikesförvaltningens utveckling.

I detta yttrande väljer utskottet att lämna synpunkter på anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. inom utgiftsområde 1 och på motion 2021/22:3269 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) i den del som rör detta anslag.

Utskottet lämnar också synpunkter på följande motioner som rör Sveriges utrikesförvaltning:

- 2021/22:65 yrkande 2 av Björn Söder (SD)
- 2021/22:94 av Dennis Dioukarev och Eric Palmqvist (båda SD)
- 2021/22:97 yrkande 2 av Charlotte Quensel (SD)
- 2021/22:237 yrkande 1 av Markus Wiechel (SD)
- 2021/22:449 yrkande 9 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V)
- 2021/22:648 av Alexander Christiansson (SD)
- 2021/22:736 av Magnus Jacobsson (KD)
- 2021/22:798 av Ingemar Kihlström (KD)
- 2021/22:1876 av Anders Hansson (M)
- 2021/22:2137 av Roland Utbult (KD)
- 2021/22:2280 av Maria Nilsson (L)
- 2021/22:2567 yrkande 2 av Markus Wiechel m.fl. (SD)
- 2021/22:2569 yrkande 6 av Björn Söder m.fl. (SD)
- 2021/22:2793 yrkande 2 av Mikael Oscarsson och Magnus Oscarsson (båda KD)
- 2021/22:3666 yrkande 132 av Annie Lööf m.fl. (C)

- 2021/22:3882 yrkande 21 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD)
- 2021/22:3883 yrkandena 39 och 46 av Lars Adaktusson m.fl. (KD)

Utskottet föreslår att konstitutionsutskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionerna.

I yttrandet finns fyra avvikande meningar (SD, C, V, KD).

Utskottets överväganden

Utrikesförvaltningen

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 8 441 101 000 kronor för 2022 till anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. Anslaget får användas för Regeringskansliets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för utrikesrepresentationen, kommittéväsendet och gemensamma ändamål (hyror, kapitalkostnader m.m.). Som mål för anslaget anges att Regeringskansliet ska vara ett effektivt och kompetent instrument för regeringen i dess uppgift att styra riket och förverkliga dess politik.

Anslaget föreslås ökas med 4 800 000 kronor för att finansiera arbete med analyser av statligt ägda företag. Anslaget föreslås minskas med 4 400 000 kronor för att finansiera arbete som utförs av Delegationen för kommunal ekonomi i balans inom anslaget 1:4 Tillfälligt stöd till enskilda kommuner och regioner inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner och för en ökning av anslaget 1:2 Kammarkollegiet inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.

Anslaget föreslås vidare ökas med 50 000 000 kronor 2022 och 25 000 000 kronor 2023 för att hantera engångskostnader som uppstår till följd av fastighetsprojekt i de lokaler Regeringskansliet hyr i centrala Stockholm.

Utrikesrepresentationen bestod den 1 augusti 2021 av 109 utlandsmyndigheter, varav 93 ambassader, sju delegationer och representationer, nio karriärkonsulat samt åtta Stockholmsbaserade ambassadörer (som täcker 31 länder). Vidare har Sverige drygt 320 honorärkonsulat.

Från den 1 januari 2000 till den 11 november 2021 beslutade regeringen att öppna 27 ambassader, en delegation och sju karriärkonsulat. För samma period beslutade regeringen att stänga 24 ambassader och sju karriärkonsulat.

Motionerna

Anslaget

I partimotion 2021/22:3269 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås bl.a. ett nytt anslag inom utgiftsområde 1 för att tillsätta en ambassadör. Vänsterpartiet anser att en svensk ambassadör bör tillsättas för att stärka det svenska arbetet med att genomföra FN:s säkerhetsrådsresolution 1325. Detta skulle bidra till att uppnå målen 5 Jämställdhet och 16 Fredliga och inkluderande samhällen inom Agenda 2030. Vänsterpartiet beräknar att en sådan satsning behöver en finansiering om 3 miljoner kronor för 2022.

Utrikesförvaltningen

I ett antal motioner av ledamöter från Sverigedemokraterna - kommittémotion 2021/22:2569 yrkande 6 av Björn Söder m.fl., motionerna 2021/22:65 yrkande 2 av Björn Söder, 2021/22:94 av Dennis Dioukarev och Eric Palmqvist, 2021/22:97 yrkande 2 av Charlotte Quensel och 2021/22:648 av Alexander Christiansson - anförs att Sveriges ambassad i Israel ska flyttas till Jerusalem.

I ytterligare ett antal motioner av ledamöter från Kristdemokraterna – kommittémotion 2021/22:3883 yrkande 46 av Lars Adaktusson m.fl., motionerna 2021/22:736 av Magnus Jacobsson, 2021/22:798 av Ingemar Kihlström, 2021/22:2137 av Roland Utbult och 2021/22:2793 yrkande 2 av Mikael Oscarsson och Magnus Oscarsson - anförs att regeringen vid lämplig tidpunkt bör flytta Sveriges ambassad i Israel till Jerusalem.

I kommittémotion 2021/22:2567 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2 anförs att regeringen ska upprätta en ambassad i Somalilands huvudstad Hargeisa med ansvar för såväl Somalia som Somaliland.

I partimotion 2021/22:3666 yrkande 132 anför Annie Lööf m.fl. (C) att regeringen ska utveckla och förtydliga utlandsmyndigheternas uppdrag att jobba med jämställdhet och hbtqi-frågor och att utlandsmyndigheterna utifrån detta aktivt ska stötta civilsamhällets aktörer i hela bredden av sitt uppdrag.

I kommittémotion 2021/22:449 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 9 anförs att en särskild svensk ambassadör bör tillsättas för frågan om att stärka det svenska arbetet med att genomföra resolution 1325. I kommittémotion 2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 39 anförs att Sverige bör ge i uppdrag åt en särskild ambassadör att verka för att respekten för religionsfriheten stärks. I motion 2021/22:2280 anför Maria Nilsson (L) att regeringen ska inrätta en hybridhotsambassadör.

I kommittémotion 2021/22:3882 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 21 anförs att alla diplomater bör ha genomgått utbildning och fortbildning i frågor som rör religionsfrihet.

I motion 2021/22:1876 anför Anders Hansson (M) att regeringen bör verka för ett utökat samarbete mellan Sverige, Danmark och Norge när det gäller ambassader, representationer, delegationer och konsulat.

I motion 2021/22:237 yrkande 1 anför Markus Wiechel (SD) att regeringen bör införa en löpande och mer transparent redovisning av anmälda oegentligheter vid utlandsmyndigheterna.

Utskottets ställningstagande

Sverige behöver en effektiv och välutrustad utrikesförvaltning både i Stockholm och på plats ute i världen. Det är viktigt för att förstå politiska och ekonomiska skeenden i världen och för att upprätthålla relationer som ligger till grund för samarbete inom utrikespolitik, utvecklingssamarbete och andra viktiga områden med andra länder, regioner och multilaterala organisationer.

När det gäller motionsyrkanden som rör flytt eller upprättande av nya ambassader, uppdragsbeskrivningar för utlandsmyndigheter och

ambassadörer samt utrikesförvaltningens personalutbildning vill utskottet i likhet med i tidigare yttranden till konstitutionsutskottet om utgiftsområde 1 påminna om att det följer av regeringsformen att regeringen beslutar om Regeringskansliets och därmed utrikesförvaltningens organisation och fördelningen av resurser inom utrikesförvaltningen. Enligt utskottet är detta en lämplig ordning. Däremot förväntas regeringen löpande samråda med riksdagen om den strategiska utvecklingen av Sveriges utrikesrepresentation. Sveriges internationella relationer påverkas t.ex. av om en utlandsmyndighet öppnas eller strängs. Sådana beslut bör därför vara långsiktiga och bygga på väl förankrade strategier. Utskottet utgår från att regeringen samråder med riksdagen när det finns information om eventuella förändringar i utrikesrepresentationen.

Utskottet konstaterar att det vid ett tjugotal utlandsmyndigheter finns någon form av nordisk samlokalisering och att det finns en dialog mellan de nordiska utrikesförvaltningarna om ytterligare samverkan. Därutöver finns ett reglerat konsulärt samarbete sedan 1960-talet och olika lokala samarbeten mellan de nordiska ländernas utlandsmyndigheter. Därmed anser utskottet att det förslag som framförs i en motion om ett utökat samarbete mellan Sverige, Norge och Danmark när det gäller utrikesrepresentation är tillgodosett.

Med anledning av förslaget i ett motionsyrkande om en löpande och transparent redovisning av oegentligheter understryker utskottet, liksom i tidigare års yttranden om utrikesförvaltningen, vikten av att utlandsmyndigheterna i sin migrationsverksamhet har ett betryggande och ändamålsenligt skydd mot oegentligheter.

Med hänvisning till det anförda anser utrikesutskottet att konstitutionsutskottet bör avstyrka motionerna 2021/22:65 yrkande 2 (SD), 2021/22:94 (SD), 2021/22:97 yrkande 2 (SD), 2021/22:237 yrkande 1 (SD), 2021/22:449 yrkande 9 (V), 2021/22:648 (SD), 2021/22:736 (KD), 2021/22:798 (KD), 2021/22:1876 (M), 2021/22:2137 (KD), 2021/22:2280 (L), 2021/22:2567 yrkande 2 (SD), 2021/22:2569 yrkande 6 (SD), 2021/22:2793 yrkande 2 (KD), 2021/22:3666 yrkande 132 (C), 2021/22:3882 yrkande 21 (KD) samt 2021/22:3883 yrkandena 39 och 46 (KD).

I en motion föreslås en ökning av anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. Utskottet har inga invändningar mot regeringens förslag till medelstilldelning för anslaget 4:1 och anser därmed att konstitutionsutskottet bör tillstyrka propositionen och avstyrka motion 2021/22:3269 (V) i den del som rör anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m.

Stockholm den 11 november 2021

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Hans Wallmark (M), Olle Thorell (S), Hans Rothenberg (M), Jamal El-Haj (S), Kerstin Lundgren (C), Håkan Svenneling (V), Jennie Nilsson (S), Lars Adaktusson (KD), Annika Strandhäll (S), Joar Forssell (L), Aron Emilsson (SD), Camilla Hansén (MP), Mats Nordberg (SD), Jessika Roswall (M) och Christina Nilsson (SD).

Avvikande meningar

1. Anslaget (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

Jag föreslår ett nytt anslag inom utgiftsområde 1 för att tillsätta en ambassadör. Jag anser att en svensk ambassadör bör tillsättas för att stärka det svenska arbetet med att genomföra FN:s säkerhetsrådsresolution 1325. Detta skulle bidra till att uppnå målen 5 Jämställdhet och 16 Fredliga och inkluderande samhällen inom Agenda 2030. Jag beräknar att en sådan satsning behöver en finansiering om 3 miljoner kronor för 2022.

Jag anser att konstitutionsutskottet bör tillstyrka motion 2021/22:3269.

2. Utrikesförvaltningen (SD)

Aron Emilsson (SD), Mats Nordberg (SD) och Christina Nilsson (SD) anför:

Israeliska parlamentet beslutade 1949 att Jerusalem är den judiska statens huvudstad. Israel flyttade sin regering till västra Jerusalem 1950. Det israeliska parlamentet, presidentens kontor, högsta domstolen och departementen är placerade i Jerusalem. Sveriges ambassad i Israel bör vara förlagd i Jerusalem som de facto är Israels huvudstad.

För närvarande täcker Sveriges ambassad i Kenya även Somalia. Sverige bör se över möjligheten att upprätta diplomatiska förbindelser med Somaliland och upprätta en ambassad i Somaliland. En sådan flytt skulle stärka Somalias och Somalilands legitimitet. Det skulle effektivisera Sveriges arbete i Somalia och Somaliland och samtidigt göra det möjligt för Sverige att bistå i arbetet med förbättrade relationer mellan Somalia och Somaliland.

Vi anser att konstitutionsutskottet bör tillstyrka motionerna 2021/22:2567 yrkande 2 och 2021/22:2569 yrkande 6. Övriga motioner bör avstyrkas.

3. Utrikesförvaltningen (C)

Kerstin Lundgren (C) anför:

Centerpartiet förespråkar en liberal feministisk utrikespolitik. Individens rättigheter och frihet från förtryck ska utgöra utgångspunkten. Utifrån ett sådant perspektiv osynliggörs inte andra minoriteter, hbtqi-personer eller unga pojkar, och kvinnor ses som aktörer i sin egen kapacitet, inte som offer. Centerpartiet tycker i enlighet med denna syn att det är viktigt att utveckla och förtydliga utlandsmyndigheternas uppdrag att jobba med jämställdhet och hbtqi och att utrikesrepresentationen aktivt ska stötta civilsamhällets aktörer i bredden av sitt uppdrag.

Vi anser att konstitutionsutskottet bör tillstyrka motion 2021/22:3666 yrkande 132. Övriga motioner bör avstyrkas.

4. Utrikesförvaltningen (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

En särskild ambassadör bör tillsättas för att stärka det svenska arbetet med att tillämpa resolution 1325.

Jag anser att motion 2021/22:449 yrkande 9 bör tillstyrkas. Övriga partiers motioner bör avstyrkas.

5. Utrikesförvaltningen (KD)

Lars Adaktusson (KD) anför:

Jag anser att den svenska ambassaden i Israel ska flyttas från Tel Aviv till Jerusalem vid lämplig tidpunkt. Helst bör ett sådant beslut fattas i samband med fredsförhandlingar mellan Israel och den palestinska sidan. Ett sådant beslut kommer att ge en tydlig signal till båda parter i fredsförhandlingarna om att Sverige menar allvar när vi argumenterar för en rättvis fred för alla.

Jag föreslår en särskild ambassadör för religionsfrihet. En ambassadör för religionsfrihet kan ställa krav när handelsavtal ingås eller ta fram rapporter om brott mot mänskliga rättigheter i länder som förtrycker religiösa minoriteter. Vidare bör alla diplomater och handläggare på Sida genomgå utbildning och fortbildning i frågor som rör religionsfrihet och religionens roll i lokala samhällen.

Jag anser att konstitutionsutskottet bör tillstyrka motionerna 2021/22:3882 yrkande 21 och 2021/22:3883 yrkandena 39 och 46. Övriga motioner bör avstyrkas.